

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого
Харківська асоціація політологів

УКРАЇНА В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ НОВОГО СВІТОВОГО ПОРЯДКУ

УКРАЇНА В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ НОВОГО СВІТОВОГО ПОРЯДКУ

Збірник матеріалів
XXXV Харківських політологічних читань
(м. Харків, 28 квітня 2023 р.)

www.pravo-izdat.com.ua

ISBN 978-966-998-518-7

9 789669 985187

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого
Харківська асоціація політологів

УКРАЇНА В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ НОВОГО СВІТОВОГО ПОРЯДКУ

Збірник матеріалів
XXXV Харківських політологічних читань

(м. Харків, 28 квітня 2023 р.)

Харків
«Право»
2023

Редакційна колегія:

Д. В. Лученко, доктор юридичних наук, професор (голова);
М. П. Требін, доктор філософських наук, професор (заст. голови);
І. О. Поліщук, доктор політичних наук, професор (відп. секретар);
Л. М. Герасіна, докторка соціологічних наук, професорка;
Г. П. Клімова, докторка філософських наук, професорка;
О. Ю. Панфілов, доктор філософських наук, професор;
В. Л. Погрібна, докторка соціологічних наук, професорка;
О. В. Волянська, кандидатка соціологічних наук, доцентка;
І. В. Підкуркова, кандидатка соціологічних наук, доцентка

Україна в умовах формування нового світового порядку : зб. матеріалів XXXV Харків. політол. читань (м. Харків, 28 квіт. 2023 р.) / М-во освіти і науки України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого ; Харків. асоц. політологів. – Харків : Право, 2023. – 152 с.

ISBN 978-966-998-518-7

У збірнику представлено матеріали викладачів, молодих науковців і студентів до Всеукраїнської науково-теоретичної конференції «Україна в умовах формування нового світового порядку» (XXXV Харківські політологічні читання) з міжнародною участю, проведеної 28 квітня 2023 р. Тематика конференції охоплює новий світовий порядок: основні дефініції та характеристики; агресію Росії проти України: політико-режимний, міжнародний, гуманітарний та правовий аспекти; історико-етнографічний чинник у виробленні сучасної геостратегії України; інтеграцію України до ЄС та НАТО як пріоритет національної зовнішньої політики; проблеми національної безпеки України за нових геополітичних умов тощо.

Збірник розраховано на науковців, викладачів і студентів закладів вищої освіти України, державних службовців і всіх, хто цікавиться проблемами політичної науки, конфліктології та правознавства.

УДК 327

Відповідальність за зміст тез несуть автори

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2023

© Харківська асоціація політологів, 2023

ISBN 978-966-998-518-7

ричної долі українського народу. Оптимізація процесів державотворення, суспільних трансформацій і зовнішньополітичного механізму вимагає чіткого перспективного бачення ролі і місця України в сучасному світі, формування чіткої геополітичної стратегії на середньострокову та довгострокову перспективу, набуття справжньої, а не формальної суб'єктності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Смолій В. А., Ясь О. В. Сучасна російсько-українська війна у світлі постколоніалізму. *Вісник НАН України*. 2022. № 6 (36). С. 3–16.
2. Пирожков С. І., Хамітов Н. В. Війна і мир в Україні: шляхи до реальної перемоги і розвитку. *Вісник НАН України*. 2022. № 9 (39). С. 38–49.

Кузь О. М.,

доктор філософських наук, професор;

Чешко В. Ф.,

доктор філософських наук, професор,
Харківський національний економічний
університет ім. С. Кузнеця

БІОПОЛІТИЧНА СКЛАДОВА СЦЕНАРІЇВ ЕВОЛЮЦІЇ СУЧАСНОГО ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В ГЛОБАЛЬНОМУ ТА РЕГІОНАЛЬНОМУ КОНТЕКСТІ

По-перше, сучасне громадянське суспільство можна назвати *«суспільством сингулярностей»*. Цей термін було запропоновано німецьким соціологом Андреасом Реквіцем [1] для позначення виходу особистісної / групової унікальності та неповторності (сингулярності) кожного індивідуума на перше місце у системі цінностей сучасної «політичної парадигми». Можливість особистісного вибору та реалізації власного індивідуального екзистенційного проекту має підтримуватись політичними заходами, гарантуватись правовими інститутами та забезпечуватись технологічно, принаймні – в ідеалі.

Другим чинником еволюційних трансформацій громадянського суспільства в сучасну епоху є прояви *системної кризи технологічної цивілізації*, заснованої на дедалі вражаючому перетворенні довкілля (культурно-екологічної ніші) і самої людини. Відповідно до акторно-мережевої теорії Бруно

Латура суб'єкти та об'єкти політичних дій об'єднуються в єдину категорію акторів політичного процесу [2, р. 131]. Насправді внаслідок цієї парадигмальної експлікації відбувається поширення прав політичного суб'єкта на всю Природу загалом. Акторно-мережева теорія вкрай симптоматична як рефлексія інтеграції політичного чинника в еволюцію людинорозмірних систем усіх рівнів складності.

Із цим пов'язаний наступний, третій, чинник еволюційно-політичних трансформацій – «*політосоматика*». Цей концепт нещодавно запропонував директор фінського Інституту міжнародних відносин Міка Аалтора, який розвиває теорію політичної соматика (за аналогією з психосоматикою). Основний вихідний постулат цієї концепції полягає у визнанні суттєвого значення зв'язку між соматичними відчуттями та організацією політичних відносин та інститутів влади [3, р. 14]. Індивідуальні відчуття проєктуються спочатку на емоційно-раціональні образи об'єктивної реальності та лише потім визначають політичні поведінкові модули. Висновки автора, зроблені на матеріалі пандемії, мають бути поширені на решту складових і проявів системної кризи технологічної цивілізації та їхню динаміку – глобальне потепління, забруднення навколишнього середовища, зменшення біорізноманіття тощо. Усі перелічені чинники, тією чи іншою мірою, поєднуються зі зміною психосоматичного стану індивідуумів. Їхній внесок у біополітичну напруженість зростає зі збільшенням поточного значення кожного чинника, бо наближає психосоматичний стан до кордонів адаптивної норми; отже, збільшується почуття власної вразливості членів суспільства.

Нарешті, останнім чинником, що веде до спонтанного та турбулентного прискорення політичних процесів, є розробка нового класу технологічних схем – так званого *High Hume*, або точніше технологій управління глобально-еволюційним процесом. Вони включають два типи технологічних інновацій – «гуманітарні» технології (технології впливу) та біологічні. Перша (гуманітарна) складова орієнтована на безпосереднє регулювання групової поведінки. Друга (генетична) складова передбачає об'єктом застосування корекцію біологічної природи окремих індивідуумів – носіїв інтелекту.

Як результат взаємодії перерахованих чинників, для сучасної фази розвитку громадянського суспільства (неоліберального політичного проєкту) біовлада та її теоретичне розуміння (біополітика) є найефективнішим інструментом та технологією стабілізації сценаріїв та тенденцій глобально-еволюційного процесу, оптимальних у рамках цієї ідеологічної системи [4]. Коротше, але відчутно афористичніше, та сама теза виражена у статті іта-

лійської дослідниці Лючії Ре [5, р. 238]: «Неоліберальне управління по'язане з біополітичним управлінням».

«Біополітичний поворот» був діагностований Дж. Агамбенем [6] ще на початку 1990-х рр. Протягом наступних 20–25 років до політичного дискурсу інтегрувалися такі концепти, як біогромадянство [7], геномний суверенітет [8], молекулярний суверенітет [9], біогеополітика [10]. Глобальна (транс)біополітика та пов'язані з нею конфлікти та протиріччя стають домінуючим трендом глобального політичного процесу, його філософсько-світоглядною та ментальною основою після пандемії COVID-19.

Еволюція техногенної цивілізації увійшла у фазу суспільства ризику чи інформаційного суспільства. Основними ознаками цієї фази є розвиток глобальної цивілізаційно-екологічної кризи та розробка технологій керованої еволюції як інструментів вирішення зростаючих кризових проблем та управління еволюційними ризиками.

Життя як метафізична категорія і, зокрема, життя людини стає об'єктом та результатом реалізації політичних стратегій (трансбіополітики) та політичних технологій за допомогою технологій біологічних [11]. Політична інженерія трансформується на інженерію трансбіополітичну, тобто – глобально-еволюційну. У сучасній цивілізації політичний процес (у формі трансбіополітики) конституюється як механізм, а розвиток гуманітарних та біотехнологій як чинник глобальної еволюції та її біологічної та цивілізаційної складових. У диференціальному культурно-цивілізаційному контексті трансбіополітика інтегрується у загальний політичний процес, частково замінюючи та частково переплітаючись із геополітичними доктринами у сфері міжнародних відносин [12]. Спостерігається прогресуюче зростання турбулентності всіх еволюціонуючих систем, що включають людину. Ця закономірність розвивається як наростання конфлікту технологічної цивілізації та створюваної нею культурно-екологічної ніші. Ця турбулентність набуває, насамперед, геополітичної форми через мультивекторність трансбіополітичного хронотопу. Невизначеність пов'язана з розвитком *High Hume* технологій опосередковано. Такий характер взаємозв'язку соціокультурної / геополітичної та біополітичної складових турбулентності ще більше посилює стохастичну геополітичну нестійкість, маскуючи її причини. Там, де цивілізаційна криза проходить гостру фазу свого розвитку, зв'язок стає очевидним. Коронавірусна пандемія служить емпіричною ілюстрацією цього висновку. Проходження точки неповернення визначається реалізацією системної, соціальної та генетичної реконструкції

носія розуму. У цьому випадку інновації (Human enhancement) стануть незворотними.

Турбулентність всіх складових історичного процесу різко зростає в силу синергійних зв'язків, що стохастично формуються, і відносин між складовими кризи. Передбачати та прорахувати його результати, перебуваючи всередині сингулярності, на цій стадії неможливо за визначенням. Це стане можливим після того, як основні тенденції вже перейдуть із стохастичної у динамічну форму. Образ майбутнього стане виразним, коли визначаться актуальні та стабільні трансбіополітичні тренди внутрішньодержавного та міжнародно-політичного процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Reckwitz A. *The Society of Singularities* / translated by Valentine A. Pakis. Cambridge ; Medford, MA : Polity, 2020. viii, 416 p.
2. Latour B. *Politics of Nature: How to Bring the Sciences Into Democracy*. Cambridge, Mass. : Harvard University Press, 2004. x, 307 p.
3. Aaltola M. *Understanding the Politics of Pandemic Emergencies in the Time of COVID-19: An Introduction to Global Politosomatics*. Milton Park, Abingdon, Oxon ; New York, NY : Routledge, Taylor & Francis Group, 2022. 275 p.
4. Кузь О. Н., Чешко В. Ф. Технология биополитики и биополитика технологии (метафизическое и политико-антропологическое эссе). *Практична філософія*. 2019. №4 (74). С. 42–52.
5. Re L. Restoration or remodeling? The constitutional state in the postmodern era. *Soft Power: Revista euro-americana de teoría e historia de la política y del derecho*. 2021. Vol. 8,1. Enero-Junio. P. 233–240. URL: http://www.softpowerjournal.com/web/wp-content/uploads/2021/09/13_Re_RESTORATION-OR-REMODELING-THE-CONSTITUTIONAL-STATE-IN-THE-POSTMODERN-ERA.pdf (accessed date: 27.03.2023).
6. Agamben G. *Sovereign Power and Bare Life* / translated by Daniel Heller-Roazen. Stanford, Calif. : Stanford University Press, 1998. viii, 199 p.
7. Aarden E. Repositioning biological citizenship: State, population, and individual risk in the Framingham Heart Study. *BioSocieties*. 2018. No 13. P. 494–512. DOI: 10.1057/s41292-017-0081-0
8. Siqueiros-García J. M., Oliva-Sánchez P. F., Saruwatari-Zavala G. Genomic sovereignty or the enemy within. *Acta Bioethica*. 2013. Vol. 19, no 2. P. 269–273. DOI: 10.4067/S1726-569X2013000200011
9. Hilberg E. Molecular sovereignties: patients, genomes, and the enduring *biocoloniality* of intellectual property. *BioSocieties*. 2022. No 17. P. 695–712. DOI: 10.1057/s41292-021-00237-5

10. Talocci G., Brown D., Yacobi H. The biogeopolitics of cities: a critical enquiry across Jerusalem. *Planning Perspectives*. 2022. Vol. 37, Issue 1. P. 169–189. DOI: 10.1080/02665433.2021.2019608

11. Кузь О. М., Чешко В. Ф. Трансбіополітика та парадигмальна експлікація міжнародних відносин: чинник COVID-19. *Актуальні проблеми сучасних міжнародних відносин*. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 05–06 листопада 2021 р., м. Дніпро. / ред. кол.: І. В. Іщенко, І. К. Головка, П. Г. Петров. Дніпро: ПрінтДім, 2021. С. 169–174.

12. Кузь О. М., Чешко В. Ф. Трансбіополітика: онтологія та метатеорія керованої еволюції. *Епістемологічні дослідження в філософії, соціальних і політичних науках*. 2021. Том 4. № 1. С. 84–94. DOI: 10.15421/342110

Lindsey Jason Royce,

Ph. D. Interim Chair Criminal Justice
Studies

Professor, Department of Political Science,
St. Cloud State University;

Polishchuk I. O.,

Doctor of Political Sciences, Professor,
Yaroslav Mudryi National Law University

THE NECESSITY OF COMPREHENSIVE REFORMS FOR UKRAINE'S GEOPOLITICAL STABILITY

The tragic events associated with the full-scale aggression of Russia against Ukraine, which began on February 24, 2022, made Ukraine a «forced subject» of world geopolitics. In the terminology of Max Weber, Ukraine became a geopolitical subject «by chance». Ukrainians unwittingly found themselves at the epicenter of a geopolitical confrontation between a global coalition of democracies (the «Ramstein Group» of more than 50 countries) and an alliance of autocracies (Russia, Belarus, Iran, North Korea, and behind the scenes China). This is the global context of the war in Ukraine.

The local significance of this conflict is that it is a belated anti-colonial, independence, defensive, and just war for Ukraine. Based on this, it is important to emphasize that the struggle for Ukraine's state sovereignty and independence has automatically turned it into an important geopolitical player in the modern world.

This geopolitical subjectivity of Ukraine can also be called «extreme» compared to normal or stable geopolitical subjectivity. Stable geopolitical